

Helse- og omsorgsdepartementet
postmottak@hod.dep.no

Vår referanse: 2021/200
Dato: 10/12/2021

Behov for klargjøring av vilkår for og unntak fra regler om isolasjon og smittekarantene ved mistanke om varianten omikron i covid-19-forskriften

Norges institusjon for menneskerettigheter (heretter NIM) viser til forskrift om smitteverntiltak mv. ved koronautbruddet (covid-19-forskriften) §§ 4f og 4g, tilføyd ved forskrift om endring i covid-19-forskriften 29. november 2021 nr. 3296.¹ Om de menneskerettslige kravene ved inngrep i individenes rettigheter ved tiltak som isolasjon og karantene viser vi til NIMs rapport om ivaretagelsen av menneskerettighetene under utbruddet av covid-19-pandemien, avgitt til koronakommisjonen, punkt 4.2 jf. 2.3.² Vi nøyer oss her med å vise til at det er nødvendig med et så presist lovgrunnlag som forholdene tillater. Lokale beslutninger i Bergen kommune av 9. og 10. desember 2021 har etter vårt syn anskueliggjort behovet for presiseringer av vilkårene for og vurdering av behovet for unntak fra regler om karantenebestemmelser.

Smitteverneverlegen i Bergen kom den 8. desember³ med vurdering og anbefaling om at alle smittetilfeller i Bergen kommune skulle behandles som om de var varianten omikron. Slik vi forstår det ble det besluttet av byrådet den 9. desember å følge denne anbefalingen. Det hadde som følge at de særlige reglene om karantene ved nærkontakt for person smittet med omikron skulle gjelde, jf. covid-19-forskriften § 4g. Den 10. desember endret Bergen kommune denne vurderingen, og gav i stedet en lokal forskrift om karantenebestemmelser. I Bergen kommune har det imidlertid over tid vært relativt høye smittetall, også lenge før omikron-varianten ble påvist i Norge. Det gjør det nærliggende å anta at det er sannsynlig at en del av tilfellene mest sannsynlig ikke vil være omikron-varianten, men derimot delta, som har sirkulert over tid. Etter vårt syn er det tvilsomt om Bergen kommunen hadde grunnlag for å anse alle smittetilfeller tilfeller som omikron på tidspunktet da vedtaket ble fattet.

Det følger av ordlyden i § 4f første ledd bokstav b at isolasjonsbestemmelsen gjelder dersom kommunelegen har «grunn til å tro at personen kan være smittet med

¹ Forskriften er gitt av Helse- og omsorgsdepartementet med hjemmel i smittevernloven § 4-3 a om Forskrifter om isolering og begrensninger i bevegelsesfrihet mv.

² Rapporten er tilgjengelig her <https://www.nhri.no/rapport/covid-19/> Avgitt 13. november 2020.

³ Bergen Kommune «Smitteverneverlegens vurdering og anbefaling» 8. desember (ref. 2020/23332-360).

virusvarianten omikron». Plikten følger direkte av bestemmelsen og det treffes ikke noe individuell beslutning om karantene, og dermed treffes det ikke noe enkeltvedtak etter forvaltningsloven.⁴ Vi mener ordlyden «grunn til å tro» innebærer at det må foreligge noenlunde konkrete holdepunkter for at personen er smittet. En annen sak er at vurderingen av om slike holdepunkter foreligger kan foretas basert på generelle retningslinjer fra sentrale og kommunale helsemyndigheter, og dermed i en del tilfeller kunne gjøres ganske enkelt. En slik retningslinje kan typisk være at de som tilhører en bestemt smitteklynge der det er grunn til å tro at varianten omikron har vært utløsende, kan behandles samlet. Det kan gjelde f.eks. deltakere på en sammenkomst eller et arrangement etter nærmere fastsatte størrelser. Vi er ikke kjent med at det er gitt noen retningslinjer.

Vi mener at Bergen kommunes vurdering synliggjør behovet for å gjøre presiseringer i vilkårene i forskriften, for eksempel ved å presisere at spørsmålet om det er «grunn til å tro» at det foreligger omikron bygger på en individuell vurdering av hver enkelt smittet, basert på generelle retningslinjer. En slik presisering vil redusere risikoen for at tiltaket brukes oftere og i større utstrekning enn det er hjemmel for. Videre vil det bidra til å sikre nødvendig forutberegnelighet for den enkelte. At pliktene er belagt med straff,⁵ og at det ikke treffes noen individuell avgjørelse, styrker behovet for forutberegnelighet.

Bruken av forskriftsbestemmelsene har også etter vår oppfatning synliggjort behovet for en fornyet vurdering av forholdsmessigheten av bestemmelsene, særlig hensyntatt vurderinger av at omikron-varianten kan komme til å bli dominerende i Norge innen kort tid. I forholdsmessighetsvurderingen av tiltaket bør det blant annet gjøres en nærmere vurdering av behovet for unntak fra karantenebestemmelsene i § 4g. Det bør blant annet gjøres en særskilt vurdering av om karantenereglene knyttet til omikron også skal gjelde for barn, sml. covid-19-forskriften § 4i annet ledd bokstav c. Videre er det nødvendig å gjøre vurderinger av behovet for unntak for blant annet samfunnskritisk personell m.m, sml. reglene om unntak fra innreisekarantene i covid-19-forskriften § 6e. Vi viser til uttalelser i medier fra helseforetak og skoler, som synliggjør at omfattende karantenebestemmelser uten unntak i tider med mye smitte kan sette samfunnskritiske tjenester ut av spill. Dette har også en side til ivaretagelsen av viktige menneskerettigheter som blant annet retten til liv, helse og utdanning.

Vi kan kontaktes ved for behov for utdyping.

⁴ Forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b jf. bokstav a.

⁵ Smittevernloven § 8 andre ledd første punktum og covid-19-forskriften § 24.

Vennlig hilsen
for Norges institusjon for menneskerettigheter

Adele Matheson Mestad
Direktør

Kirsten Kolstad Kvalø
Seniorrådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har dermed ingen signatur.